

ODBORNÁ INTERVENCIA ŠKOLSKÉHO PSYCHOLÓGA ŽIAKOVI V SITUÁCII PO ROZVODE RODIČOV

Dagmar Kopčanová, VÚDPaP Bratislava

Konferencia Ďuričove dni: Psychológ v systéme školy, Nitra, 11.11.2016

Školské prostredie je pre žiakov miestom :
radosti, vzburdenia
záujmu, motivácie pre
získavanie poznatkov,
sebarealizácie...atď'.

no niekedy môže byť aj
miestom **záťaže,**
prežívania hanby, viny,
rôznych úzkostí
a strachov.....

Odolné (rezilientné) dieťa je také, ktoré dokáže odolávať nepriazni, zvládať neistotu, je schopné sa úspešne zregenerovať z traumatických udalostí, alebo rôznych nepriaznivých epizód (pozri Newman, T. 2002).

Promoting Resilience: A Review of Effective Strategies for Child Care Services (Exeter: CEBSS) Dostupné na:

<http://www.ripfa.org.uk/aboutus/archive//files/reports/PromotingResilience.pdf>

Daniel, Wassell a Gilligan (1999) vyvinuli pojem tzv. domén reziliencie

(Child Development for Child Care and Protection Workers London: JKP)

Domény reziliencie

- bezpečná základňa (domov)
- vzdelávanie (škola)
- priateľstvo
- záujmy a nadanie
- pozitívne hodnoty
- sociálne kompetencie

Ochranné (protektívne) faktory:

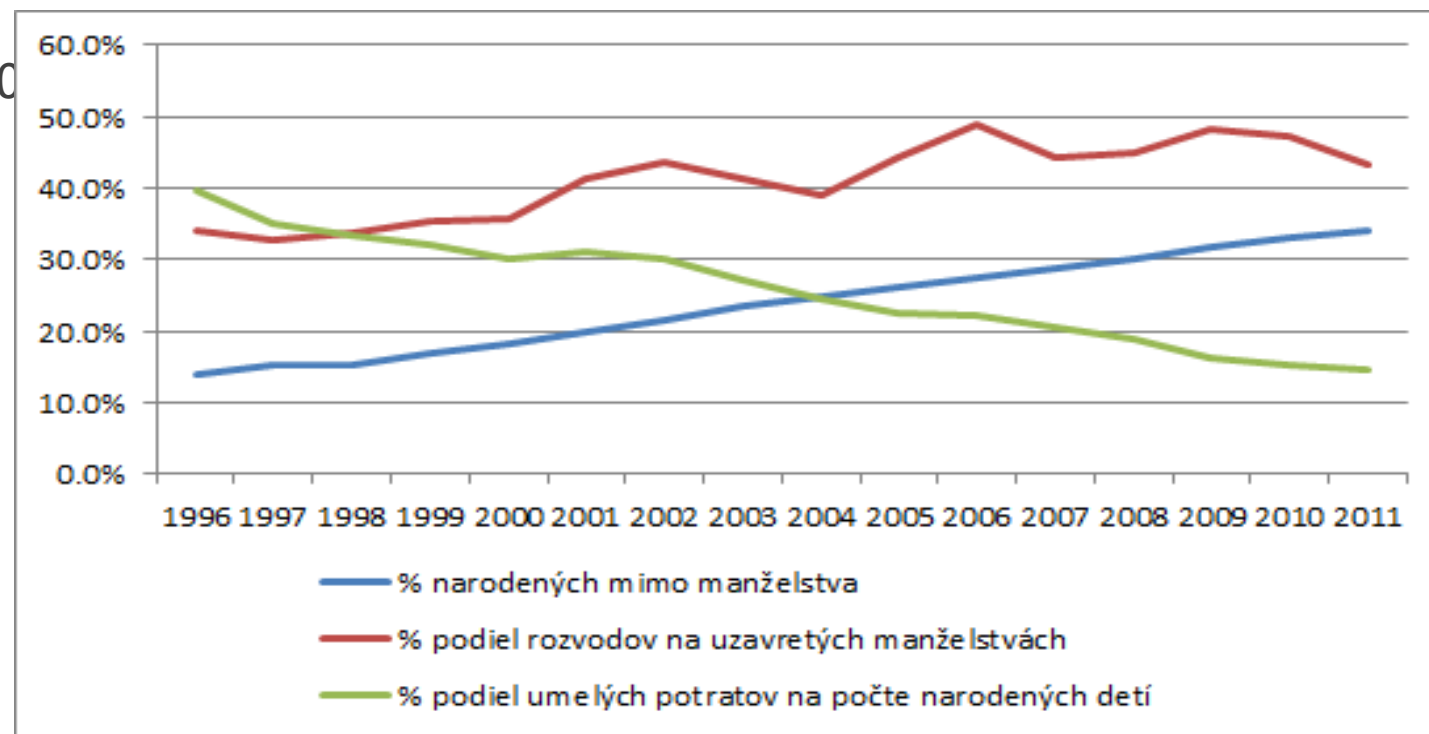
Rutter (1987) upozorňuje najmä na nasledujúce faktory, ktoré môžu chrániť deti a mládež :

- ▶ schopnosť integrovať získané skúsenosti do svojho hodnotového systému
- ▶ schopnosť sebaocenenia
- ▶ schopnosť byť proaktívny vo vzťahu k pokračujúcemu stresu
- ▶ mať bezpečné a vrelé vzťahy so svojimi rovesníkmi
- ▶ mať realistickú mieru pre úspech a výsledky v škole
  - ▶ mať užitočnú interakciu so svojim okolím
  - ▶ mať model vo svojich rodičoch alebo iných podporujúcich dospelých
- ▶ schopnosť spracovať udalosti a skúsenosti zmysluplným a prevažne pozitívnym spôsobom

získať prevahu nad stresovými udalosťami

ODBORNÁ INTERVENCIA ŠKOLSKÉHO PSYCHOLÓGA ŽIAKOVI V SITUÁCII PO ROZVODE RODIČOV

► Graf 1. Podiel rozvodov na počte uzavretých manželstiev

Vekové rozdiely :

(Cantrell, 1986; Freeman & Couchman, 1985; Kieffer, 1982; Wallerstein & Kelly, 1980).

Predškolský a raný školský vek (5-8 rokov)

- Deti v tomto veku reagujú na rozvod veľkým smútkom, často sa obviňujú za rozvod svojich rodičov.

Mladší školský vek (vek 9-12 rokov)

- cítia intenzívny hnev. Osamelosť, stratu, šok, prekvapenie a strach, ale aj hnev a pravdepodobné odmietanie.

Pubertálne deti a adolescenti (vek 13-18 rokov)

- ▶ môžu pociťovať stratu, smútok, hnev a bolesť. Typické reakcie adolescentov: nedisciplinovanosť, vyvádzanie, a rôzne iné poruchy správania (sexuálna promiskuita, delikvencia, požívanie alkoholu a drog a agresívne správania).

Úloha školského psychológa - intervencia...

- ▶ intervencie zamerané na ovplyvňovanie a zmenu spôsobu, akým sa žiak v škole správa, alebo ako sa učí,
- ▶ intervencie orientované na zmenu seba percepcie a seba porozumenia,
- ▶ intervencie zamerané na modifikovanie prostredia alebo systému, v ktorom dieťa funguje, pričom systémom môže byť škola, trieda, výchovno-vzdelávací proces alebo rodina dieťaťa.

(podľa Sandovala, In: Gajdošová, 1998)

O. Rhodes a R. Tracy (1974) a E. Gajdošová (1998)

- ▶ *biofyzický model* - príčiny porúch v učení a správaní -v dysfunkcii CNS, nie vo vonkajších podmienkach,
- ▶ *behaviorálny model* -príčinu maladaptívneho správania žiaka-v jeho učení, teda problémové správanie je naučeným správaním,
- ▶ *psychodynamický model* - vidí príčiny maladaptívneho správania dieťaťa - výsledok vnútorných opozičných psychologických procesov,
- ▶ *sociologický model* - vysvetľuje poruchy v správaní ako výsledok narušenia sociálnych noriem,
- ▶ *ekologický model* - uvádza, že každý jednotlivec je v ekosystéme a porucha správania nastáva vtedy, keď sa naruší vzťah medzi človekom a hlavnými zložkami ekosystému,
- ▶ *humanistický model* -problémy v učení a v správaní -narušením školskej klímy a interpersonálnych vzťahov v škole, hlavne vzťahov učiteľ - žiak, a tiež tým, že sa v škole málo uplatňujú humanistické princípy

Drake (1981) - 10 hlavných oblastí, kde môže vedenie školy narážať na problémy:

- právo dieťaťa na návštevu školy/ bez ohľadu na bydlisko/ ,
- prístup rodičov k záznamom dieťaťa,
- uvoľnenie dieťaťa zo školy,
- návštevy rodičov v škole,
- zdravotné poistenie,
- spoluúčasť pri školských aktivitách,
- finančná zodpovednosť,
- priezvisko dieťaťa,
- dôvernosc záznamov
- postoj rodičov ku škole.

Únos dieťaťa jedným z jeho rodičov ?

- ▶ získať od rodičov včasnú informáciu o tom, že dieťa im je zverené do starostlivosti a výchovy;
- ▶ rodičia - preukázať právne dokumenty o výhradnom zverení dieťaťa do ich starostlivosti a výchovy, ak je tomu naozaj tak;
- ▶ vedenie školy musí zaistiť, aby všetci učitelia mali informácie o týchto rozhodnutiach;
- ▶ školy si musia vyhotoviť oficiálny zoznam detí a ich rodičov, ktorí ich majú v starostlivosti a výchove

Práca školského psychológa s deťmi

Kelly a Wallerstein (1977) vyvinuli špecifický test účinkov rozvodu na dieťa

- ▶ výkon dieťaťa v jeho jednotlivých vývinových štádiách,
- ▶ rozhovor s dieťaťom o priamom prežívaní rozvodového procesu v rodine
- ▶ posúdenie existujúcich podporných systémov pomáhajúcich dieťaťu
- ▶ **Individuálne** poradenstvo (najmä deťom s dlhodobou neproduktívnym zvládacím mechanizmom, problémy s rovesníkmi, adaptačné problémy)
- ▶ **skupinové** poradenstvo (časovo a ekonomicky efektívne, zohľadňujú potreby detí v skupine)

(Robson, 1982; Hammond, 1979; Cantrell, 1986)

Typy skupinového poradenstva

- ▶ **Situačné /tranzitné skupiny**- emočnú podporu, katarziu , informácie o strese, vzájomných pocitoch a podobných skúsenostiach.
- ▶ **Štruktúrované skupiny** -môžu deti naučiť ako si poradiť s krízovými situáciami pomocou skupinových diskusií, hrania rolí a využitia rôznych výtvarných techník -kreslenia, maľovania, koláží a podobne.
- ▶ **Jednodňové workshopy** -10 -17rokov , cvičenia na doplňovanie viet, asertívny tréning, filmy o rozvode , pomoc členom skupiny objavovať hodnoty a prognózy o manželstve a rozvode, naučiť sa zvládnuť svoje pocity a chápať pocity svojich rodičov a vypracovávať si komunikačné zručosti na zvládnutie náročných situácií

- ▶ Poskytne študentom príležitosť hovoriť o svojich pocitoch
- ▶ Umožní deťom zostať v súkromí, ak to potrebujú
- ▶ Odporúča a podporí využívanie vekuprímeraných materiálov
- ▶ Zabezpečí stabilné prostredie
- ▶ Podporí konzistentné očakávania a rutinné aktivity
- ▶ Zaangažuje sa do podpornej komunikácie
- ▶ Informuje rodičov o pokrokoch dieťaťa alebo o jeho ťažkostiach
- ▶ Usmerní rodičov aby boli priami, čestní, podporujúci a solídni k svojim deťom
- ▶ Usmerní rodičov aby boli opatrní v používaní špecifického jazyka v kontakte s deťmi.
- ▶ Aktivity naplánuje pre oboch rodičov a nie špecificky iba pre matky, alebo iba pre otcov.

**BAROŠENI VAM ZA
POZORNOST**

TO JE VŠETKO